

ІНСТИТУТ ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ І
ДЕРЖАВНОГО КОСМІЧНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ

ПОЛОЖЕННЯ ПРО СИСТЕМУ ЗАПОБІГАННЯ ПЛАГІАТУ
В АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТАХ ПРАЦІВНИКІВ ТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ
ОСВІТИ В ІНСТИТУТІ ТЕХНІЧНОЇ МЕХАНІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ І
ДЕРЖАВНОГО КОСМІЧНОГО АГЕНТСТВА УКРАЇНИ

Схвалено рішенням Вченої ради
від 12.09.2024, протокол № 11

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про систему запобігання плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти ІТМ НАНУ і ДКАУ (далі – Положення) розроблено відповідно до Закону України "Про освіту", Закону України "Про вищу освіту", Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність", Закону України "Про наукову і науково-технічну експертизу", Закону України "Про авторське право і суміжні права", Цивільного кодексу України, інших нормативно-правових актів та Статуту Інституту.

1.2. Метою Положення є:

1.2.1. врегулювання процедури запобігання та виявлення плагіату в академічних роботах працівників та здобувачів вищої освіти ІТМ НАНУ і ДКАУ (далі-Інститут);

1.2.2. сприяння дотриманню вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізації самостійності й індивідуальності під час створення авторського твору та усвідомлення відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

1.3. Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності Інституту та якості вищої освіти в цілому.

2. ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

2.1. У даному Положенні використовуються терміни у таких значеннях:

автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір;

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

академічний текст – авторський твір наукового, науково-технічного та навчального характеру у формі дисертації, атестаційної роботи, наукового видання, наукової статті, звіту у сфері наукової науково-технічної діяльності, депонованої наукової роботи, підручника, навчального посібника, інших науково- та навчально-методичних праць;

звіт подібності – документ, що містить інформацію про текстові запозичення, знайдені в аналізованому документі/творі/роботі, та джерела таких запозичень, який генерується автоматично системою виявлення збігів/ідентичності/схожості на основі порівняння авторського тексту із базами внутрішньої бібліотеки системи, базою академічних текстів Інституту, відкритими інтернет-джерелами;

плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору;

система виявлення збігів/ідентичності/схожості (далі – Система) – це програмно-апаратний комплекс для порівняльного аналізу текстових

документів на предмет наявності збігів/ідентичності/схожості порівняно із текстами, що розміщені в інтернеті, репозитаріях, базах даних та ін.

твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційних веб-сайтах Інституту (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації, атестаційна робота, тощо);

цитата – порівняно короткий уривок з опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні;

унікальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (у відсотках) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу.

2.2. Різновиди плагіату:

2.2.1. видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї змістовних змін, а також навмисні текстові спотворення – заміна символів в тексті (кириличні символи на латинські і навпаки тощо) з метою приховування запозичення;

2.2.2. дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) без належного оформлення цитування;

2.2.3. внесення незначних правок у скопійований матеріал (перефразування речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування;

2.2.4. компіляція – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та "маскуванням" шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту;

2.2.5. представлення скомпонованих власних запозичених аргументів без належного цитування;

2.2.6. парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет);

2.2.7. самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

3. ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ АКАДЕМІЧНОМУ ПЛАГІАТУ

3.1. Запобігання плагіату в академічному середовищі Інституту здійснюється шляхом проведення комплексу заходів, які полягають у:

- інформуванні здобувачів вищої освіти та працівників про необхідність дотримання Кодексу академічної доброчесності ІТМ НАНУ і ДКАУ, академічної етики та підвищення відповідальності за дотримання правил цитування та посилання;

- формуванні викладачами завдань в межах освітнього процесу з використанням інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;

- організації заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності зокрема;

- створенні та розповсюдженні рекомендацій щодо належного оформлення посилань на використані джерела;

- перевірці академічних текстів на плагіат;

- оприлюдненні цього Положення через офіційні веб-ресурси Інституту.

3.2 Дирекція Інституту та керівники наукових підрозділів повинні довести зміст Положення до відома працівників та здобувачів вищої освіти, контролювати та попереджувати факти академічного плагіату.

4. АКАДЕМІЧНІ ТЕКСТИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ОBOB'ЯЗКОВІЙ ПЕРЕВІРЦІ НА ПЛАГІАТ

Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- дисертаційні роботи на здобуття ступеня "доктор філософії" на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду разовою спеціалізованою вченою радою;

- монографії та підручники, що рекомендуються до видання Вченою радою Інституту, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на семінарі відділу;

- навчальні посібники, які мають авторський текст та рекомендуються до видання Вченою радою Інституту, на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на семінарі відділу;

- рукописи статей, тези доповідей, які надходять до редакції наукового журналу або оргкомітетів конференцій, семінарів тощо, на етапі подання роботи автором до розгляду для публікації.

5. ВІДПОВІДАЛЬНІ ОСОБИ ТА ЗАГАЛЬНА СХЕМА ПЕРЕВІРКИ АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ НА ПЛАГІАТ

5.1. Перевірку на плагіат академічних текстів, зазначених у розділі 4, здійснюють:

- відповідальна особа у відділі НТІ і ОНД за перевірку на плагіат дисертаційних робіт на здобуття ступеня "доктор філософії";

- відповідальна особа в Науково-технічній бібліотеці (далі – НТБ) за перевірку на плагіат монографій, підручників, навчальних посібників тощо, які подаються для отримання Грифу Інституту;

- відповідальна особа від редакції наукового періодичного видання ІТМ НАНУ і ДКАУ за перевірку на плагіат рукописів наукових статей, яка призначаються головним редактором.

- відповідальна особа від оргкомітетів конференцій, семінарів тощо за перевірку на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез доповідей).

5.2. Академічні тексти, що подаються для перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості текстів, повинні бути представлені у форматі *.pdf з можливістю пошуку по тексту та/або *.doc, *.docx.

5.3. Перевірка на академічний плагіат здійснюється з використанням інтернет-сервісів, зокрема, StrikePlagiarism (<http://strikeplagiarism.com>). За потреби перевірка може здійснюватися іншими системами, що знаходяться у вільному доступі.

5.4. Загальна схема перевірки академічних текстів на плагіат з використанням відповідної Системи повинна складатися з наступних етапів:

- остаточний варіант академічного тексту завантажується в Систему;
- відповідальна особа здійснює процес перевірки академічного тексту за базами внутрішньої бібліотеки Системи, відкритими інтернет-джерелами;
- Система генерує звіт подібності;
- звіт подібності передається для аналізу та прийняття експертного рішення.

6. ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ З ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ ДИСЕРТАЦІЙНИХ РОБІТ НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ "ДОКТОР ФІЛОСОФІЇ"

6.1. Перевірка рукописів кваліфікаційних робіт на академічний плагіат проводиться на підставі заяви здобувача вищої освіти (за формою, поданою у Додатку 1), до якої додається остаточний варіант дисертаційної роботи у друкованому та електронному вигляді.

6.2. Перевірка на академічний плагіат здійснюється з використанням інтернет-сервісів, зокрема, StrikePlagiarism (<http://strikeplagiarism.com>). За потреби перевірка може здійснюватися іншими системами, що знаходяться у вільному доступі.

6.3. Після завантаження остаточного варіанта тексту дисертаційної роботи в електронному форматі до Системи відповідальна особа відділу НТІ і ОНД за перевірку робіт на плагіат здійснює процес перевірки тексту дисертаційної роботи за базами внутрішньої бібліотеки Системи, відкритими

інтернет-джерелами. Система генерує звіт подібності, який передається для аналізу та прийняття експертного рішення.

6.4. Звіт подібності розглядається експертною групою, яка створюється за наказом директора Інституту. Довідка про результати перевірки на академічний плагіат дисертації передається до разової спеціалізованої вченої ради, яка розглядає дисертацію.

6.5. Якщо робота приймається до захисту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним.

6.6. У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, або якщо кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи, робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на перевірку. Причини повернення роботи мають бути зазначені у Довідці про результати перевірки на академічний плагіат.

6.7. У разі виявлення фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації у дисертації та/або наукових публікаціях, в яких висвітлені основні наукові результати дисертації проводяться дії відповідно до Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМ України від 12 січня 2022 р. № 44.

7. ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ З ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ МОНОГРАФІЙ, ПІДРУЧНИКІВ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПОСІБНИКІВ, ЯКІ МІСТЯТЬ АВТОРСЬКИЙ ТЕКСТ, СТОВРЕНИХ В ІНСТИТУТІ

7.1. Остаточний варіант монографії/підручника/навчального посібника, що створений в Інституті та претендує на отримання грифу Інституту, має бути поданий автором роботи до НТБ в електронному форматі за 10 робочих днів до обговорення на семінарі відділу, в якому виконано роботу.

7.2. Після завантаження електронного формату роботи до Системи відповідальна особа від НТБ за перевірку робіт на плагіат здійснює процес перевірки роботи, Система генерування звіту подібності.

7.3. Відповідальна особа від НТБ за перевірку робіт на плагіат надає електронний звіт подібності завідувачу відділом протягом трьох робочих днів після отримання роботи для перевірки на плагіат від автора.

7.4. Відповідальна особа від НТБ за перевірку робіт на плагіат за потреби надає завідувачу відділу права доступу до звіту подібності в Системі.

7.5. Звіт подібності обговорюється на семінарі відділу, де розглядається, питання клопотання про присвоєння роботі грифу Інституту. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами зазначається в протоколі семінару відділу окремим пунктом.

7.6. Якщо відділ приймає позитивне рішення щодо клопотання про присвоєння роботі грифу Інституту, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним. Результати перевірки роботи на плагіат оголошуються під час розгляду питання клопотання про присвоєння роботі грифу Інституту на Вченій раді Інституту.

7.7. У випадку виявлення у роботі запозичень без належного оформлення посилань або інших технічних недоліків, робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд відділу. Причини повернення твори мають бути зазначені у протоколі семінару відділу.

7.8. Якщо робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, авторові відмовляється у клопотанні про присвоєння роботі грифу Інституту. Причини відмови мають бути зазначені у протоколі семінару відділу.

8. ПОРЯДОК ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ З ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ РУКОПИСІВ, ПОДАНИХ ДО ПУБЛІКАЦІЇ У НАУКОВОМУ ВИДАННІ ТА ЗБІРНИКАХ МАТЕРІАЛІВ (ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ) КОНФЕРЕНЦІЙ, СЕМІНАРІВ ТОЩО ІНСТИТУТУ

8.1. Порядок перевірки на плагіат рукописів наукових статей, поданих авторами до публікації, за допомогою перевірки Системою і шляхом проведення фахової експертизи здійснюється відповідно до загальної схеми (п. 5.4) та політики редакцій.

8.2. Порядок перевірки на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез доповідей) конференцій, семінарів тощо, за допомогою перевірки Системою і шляхом проведення фахової експертизи здійснюється відповідно до загальної схеми (п. 5.4.) та політики оргкомітетів.

9. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

У разі виявлення плагіату у роботах працівників Інституту та здобувачів наукового ступеня "доктор філософії" вони несуть відповідальність відповідно до чинного законодавства.

Додаток 1

Директору ІТМ НАНУ і ДКАУ
члену-кореспонденту НАН України
Володимиру ПОШИВАЛОВУ

(ПРІЗВИЩЕ, ім'я, по батькові у род. відмінку)

Заява

Прошу здійснити перевірку на академічну доброчесність моєї дисертаційної роботи на тему "Назва роботи", поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань ____ за спеціальністю шифр спеціальності – назва спеціальності.

Результати технічної перевірки прошу надіслати на мою електронну адресу _____, електронну адресу наукового керівника _____.

До заяви додається дисертація в друкованому та електронному вигляді.

(дата)

(власноручний підпис)

Примітка. Електронний примірник дисертації надсилається здобувачем на e-mail із зазначенням – перевірка на академічну доброчесність.